

NENASYTNÁ ZUBATÁ MAŠINA

TEXT A FOTOGRAFIE: **RICHARD JARONĚK**

Příliš skvělé potápění

Celý týden byl ve znamení modře průzračné vody s viditelností místy až dvacet pět metrů. Což by možná ve Francouzské Polynésii vyznělo jako hloupé kliše, ale pro vody v okolí Umkomaasu spíše zázračný úkaz. Šest dní strávených na východním pobřeží Indického oceánu bylo za vydatného záření žlutého kotouče velmi příjemné prožitými chvílemi a navíc s téměř žádnými vlnami. A když tak velmi klidnými. Ponory zřídka obsazeny naší malou skupinou několika potápek, ale doslova přeplněny desítkami útesových žraloků. Běžně padesáti, rekordně i osmdesáti žraloky mezi metrem a půl až něco přes dva dlouhými. Vše se dařilo. Denně více jak dvě stě fotografií „útesáků“, ze kterých bude občas fuška vybrat ty nejlepší. Ale přece jen ke stoprocentní spokojenosti našeho týmu chyběl krůček. Pomyslná třesnička na dortu. Onen fotografický špek.

Tygr

Tygrí žralok – *Galeocerdo Cuvier* – pán moří s neomezeným právem na tyto vody byl historicky nezvratně zdecimován. Z původní smečky až sta jedinců odhadujeme pouze desetinu pruhovaných predátorů. Pravděpodobnost setkání se s našimi bývalými „kamarády“ je omezena na minimum.

Fotograf tvořící dlouhá léta s jedním modelem tak nějak svým způsobem otupí a nedokáže vymyslet nový úhel, jiný pohled, kreativnější myšlenku. Říká si, že to vše už tu bylo. Jak je potom mile překvapen, když jeho objekt zájmu to vymyslí za něj.

Přesně matematicky vypočteno, spíše na deset tygrů. Marně hledáme mohutné tělo tygrího žraloka. Snažíme se přehlížet všude přítomné útesové lovce, a jakoby až za touto živou bariérou stříbrných těl jsme měli objevit něco vytouženého. Už nás ani nebavilo házet před sebe rybky z barelu plného zahňívající návnady a lákat tak na sebe více lesklých torpéd. I když tyto hrátky mohou vypadat šíleně a v jistém slova smyslu i hazardem jsou. Hodit půl metru před svůj vlastní objektiv rybku znamenalo okamžitý zájem žraloků, kteří v pranicí o šťavnatou mlotsu vytvoří neprůhlednou masu, která vypadá jako klubko hadích těl zahřívajících se v temné jeskyni. Nehledí na človíčka v neoprenu, a v boji se zakusují do všeho, co jen rybku může připomínat. Sklo objektivu, bílá rozptylka na blesku, stříbrný nápis na ploutvi, odhalený kotník v krátkém neoprenu či holé prsty, čouhající z ustřížených rukavic. Nic není pro žraloky překážkou a v nekontrolované pranicí

zapomínají, že jejich nárazy ostrými rypci, bouchance ocasními ploutvemi, či nedokončený pokus o kousnutí v podobě zapíchnutého jednoho zubu do prstu, občas i bolí. To vše je nám ale málo. Ponor, jindy zařazen do kategorie „hardcore“, je nyní nudou. Chceme tygra!

Nerovný závod

Bóje, která se běžně houpe na hladině, nám v silných hladinových proudech ukazuje, kde vůbec máme barel s návnadou, a kde se budeme potápět. Většinou jej ani nevnímáme. Chvillemi jej neustále napadají „černocípáci“, ale naši pozornost upoutá pouze masivní ploutev žraloka poněkud jiného kalibru.

Chystám se na ponor jako první. Většinou padáme do vody všichni najednou, ale já jsem dnes nějaký nedočkavý a za léta v neustále těsnějším neoprenu se na horkém slunci dokonale vařím. Kluci ještě něco ladí na kamekách a já houknu na Timothyho: „Hou, Timo, kde je bóje?“ A marně se snažím otočit. Timo se automaticky podívá do míst,

kde proud bóji unáší. Samozřejmě, kam jít. Mezitím, co my ostatní probíráme na člunu všechny možné drby, Timo je ve vždy střehu. Nyní jen ale zoufale rozmáchne rukama, jako by chtěl provést nějaký podivný kousek se vzletnutím a jen sklesle pronese: „Richarde, já nevím!“

V mžiku se otočím do míst, kde černý pomocník dnes již domestikovaného, kdysi velmi výbojného kmene Zulů, zaměřuje svůj bystrý zrak. „Tady“, koktá, „tady před chvílí ještě byla,“ a ukazuje deset metrů za má záda. Jako by se chtěl omluvit za to, že mu zmizela rovnou před nosem.

„Kde? Tady?“, upřesňuji místo určení a nečekám ani vteřinu. Je mi více než jasné, co se stalo. Hodím masku na obličej a rychle si dýchnu z automatiky, jestli mám vůbec otevřenou láhev. Znam se. Takových poněkud trapných zanoření se zavřenou láhví je čím dál tím více. Člověk v úplně automatickém konání občas zapomíná na základní funkce. Například otevřít kohoutek životadárného vzduchu. „Vypni motory!“, zařvu na něj. „Jdu do vody!“ Timo se nikdy neptá proč. Jen vykoná, co se mu nařídí, což mi maximálně vyhovuje.

S hlasitým šplouchnutím se překulím do vody a tak tak se stačím zachytit lana visícího přes bok člunu. Timothy mi podává fotoaparát a já mizím ve směru, kde by měl být náš barel

s návnadou. Vím, co se děje a nechci promarnit ani vteřinu. Pokud zmizí pod hladinou mohutná bóje, muselo ji přirozeně něco stáhnout hluboko pod vodu. Žádný dvoumetrový žralok nemá takovou sílu. Velký balón se dvěma koši musí táhnout mohutný žralok. Minimálně čtyři metry. To žádný jiný neumí, než naše modla – velký tygr.

Jen doufám, aby nebyl příliš hluboko a Timothy si nespletl směr. I když viditelnost byla dobře dvacet metrů, přece jen se bojím, že jej nenajdu. Po pár tempech přece jen objevím tmavě červenou bóji. Sotva k ní doplavu, zase mi mizí. Makám a kopu do ploutví jako o závod. S fotoaparátem a blesky vyvíjím velký odpor, ale tento souboj s nekompromisní vodní masou nemíním vzdát. Oči mi sklouznou dolů, po osm metrů dlouhém ocelovém laně, kde by měl být upevněn první barel. Druhý je o dalších osm metrů níž, právě jako lákadlo, pro dno zkoumající žraloky tygrů.

Štítovci, ti věční pronásledovatelé žraloků a jejich paraziti, jej najednou prozradí. Šedá silueta s bílými rozmazanými stíny štítovců je téměř dvacet metrů pode mnou a neustále mi mizí. A to jsem byl již v hloubce deset metrů. Pro tohoto tygra nebyl problém stáhnout takovou bóji hluboko ke dnu a ještě s ní bez problému pelášit. Chvillemi jsem se i usmál, to když se mi vybavila scénka ze Spielbergových Čelistí. Kdy mořský vlk, lovec žraloků a kapitán Quint po zásahu žraloka prohlásí, že s touto bójí se potopit nemůže. Ten se nakonec dokázal potopit i se třemi. Pohádka, fikce, nesmysl a film, který bytostně nesnáším, ale nemůžu se zbavit vědomí, že jej umím téměř nazpaměť. Nemám jej rád, i když je filmařsky dokonalý. Tak nějak se ale nedokážu zbavit pocitu, že o těch zubatých mašinách toho víme sakramentsky málo a dokáží

nás pokaždé překvapit. Když zapnou své motory na plný výkon, až to pod vodou zaburácí a předvedou se v plné parádě. To jsme pak „takhle“ malinkatí.

Do smíchu mi ale nebylo. Funěl jsem, opíral se nohama do dlouhých ploutví, až jsem do nich dostával křeče. Po minutě urputného zápolení jsem byl na úrovni žraločího ocasu. Ten s ním ani nijak výrazně nepohyboval. Jen jej ladně prohýbal a stále padal do větších hlubin, směr otevřený oceán. Barel měl někde v tlamě a sotva jsem viděl lano, které měl chvíli přes hlavu a tu zase přes žábry. Udělat fotku žraločího ocasu je poněkud už mimo mísu. Tak možná před deseti lety... Teď se musím dostat před žraloka za každou cenu. Obdivoval jsem tohoto mohutného pruhovaného predátora, jak bez sebemenší námahy mizel s ocelovým barelem v tlamě a ještě s sebou táhnul dvě bóje. Kopal jsem a síly docházely. Najednou mě něco chytlo za láhev a prudce potlačilo dopředu. Poskočil jsem blíže ke žralokovi. Jakoby neviditelná ruka mého anděla strážného se nade mnou smílovala a tak nějak ošidila přírodní zákony a postrčila mě i přes odpor vody vpřed. Dříve než jsem se stačil otočit, uslyšel jsem funění a zvuk bublin. Otočil jsem hlavou, ale než jsem onoho anděla spatřil, věděl jsem, kdo je mým strážným. Kolega Walter se přiřtil odněkud z nebes a začal mi pomáhat. Nevím, kde se za mnou vůbec vzal, ale nelitoval jsem. Každá změna, novinka či nějaký kousek v chování žraloka jej nesmírně zajímá a jak se říká, je pro každou špatnost. Držel mě oběma rukama za láhev a tlačil. Oba jsme prohýbali ploutve k prasknutí a tygra jsem začal předhánět. Dvacet vteřin mi připadalo jako hodina, ale já se konečně dostal i s fotoaparátem před žraloka. Cítil jsem, že můj výkon klesl na polovinu. Walter mě opustil.

Polykač barelů

I když jsem necítil nohy, sotva popadal dech a funěl jako kdybych umíral, a ručička tlakoměru musela snad každým nádechem klesat o jeden díl, nevzdával jsem to. Již z té odpovědnosti ke kamarádovi, který obětoval svůj vzduch, aby mi pomohl k lepšímu snímku. Nesmím zklamat. Fotograf musí být nejenom vždy připraven, ale potřebuje i trochu štěstí. Tak devadesát procent stačí. Tygří žralok mírně změnil směr a začal plavat blíže ke mně. Kopíroval jsem jeho čelisti sotva dva metry od obrovské hlavy a žasnul.

Tento nenasyta a dovolím si říci, žrouť, měl celý náš barel v tlamě. Nikoliv tak, jak jsem to viděl již mnohokrát, kdy měl zuby zaseknuty do plechu a držel jej za hranu či okraj. Hlava a krk žraloka byly doslova nafouknuty do nepřírozené polohy. Jako když had přecení svou kořist a hladově ji do sebe souká. Čelisti již nebyly otevřeny dokořán, ale s obtížemi dovřeny. Celý ocelový buben zmizel v tlamě. Zuby zaseknuty až za barelem a žralok jej svíral, snažil se jej rozdrtit a spolknout. Neuvěřitelný úkaz.

Začal jsem tušit problém. Takto hluboko spolknutého kusu plechu se žralok nemůže zbavit. Má jej až za čelistí, což bude velký problém. Zažil jsem žraloky, kteří měli naši nádobu na návnadu zaseknutou za zuby, utrhlí ji či v ní nějak záhadně uvízli. Musel jsem

je z toho vždy dostat. Někdy sám, jindy pomohl Walter nebo Jappie, nebo na pomoc přispěchala náhoda. Vytáhnout ale tomuto monstru barel z tlamy bude nadlidský výkon. Hloubka přibývala a čas se krátil. Musel jsem konat, ale žraloka síly zdaleka neopouštěly tak jako mě. Stále si v klidu plaval ke dnu a já proklínal, že zrovna tady není běžně dvacítko, ale na hodinkách mám už třicet metrů a dno v nedohlednu. Nechtěl jsem jej jen tak opustit a nechat ho na holičkách. Do této pasti se dostal sice skrze svou „nezažranost“, ale hlavně kvůli nám. Ten kus barelu byl náš a žralok nesmí kvůli nám uhynout. V hlavě se mi honily myšlenky, jak z této překerní situace ven. Kdyby se jen zastavil, anebo padnul na dno, tak bych mohl něco udělat, ale ani jedna možnost nepřicházela v úvahu. Motoři žraloka stále pracovaly, aniž byla na nich znát nějaká únava. V mých myšlenkách jsem přivolával někoho na pomoc, komu bych strčil fotoaparát do ruky a měl tak šanci použít obě ruce. Kdo by se ale tady v takové hloubce vzal. Všichni jsou na čunu a čekají, až se ukáže bóje na hladině.

Jako do zdi jsem narazil pravým bokem do dalšího potápěče. Nečekal jsem tady nikoho a úplně jsem jej v zápalu kopání převálcoval. Sotva jsem se přes něj překulil, uviděl jsem, kdo je taktéž oním žraločním stíhačem. Václav se se svou malou kamerou zanořil někde

v místech ve směru žraloka. Možná mu Timo nadejel se člunem v pomyslném směru a díky dobré viditelnosti jej vysadil před žraločí dráhu. Kolega úspěšně natáčel pruhovaného predátora, a ten si to mířil přímo na objektiv. Já o něm netušil a až při večerní projekci krásného a dokonalého záběru, kdy se z modré tmy přibližuje klidně a pomalu žralok s barelem v tlamě, se najednou kamera rozechvěje a ztratí kontakt se zvířetem. To poté, co jsem jej nekompromisně převálcoval jako stroj drtící nežádoucí překážku.

Tygří žralok se prudce prohnul. Trhnul několikrát hlavou, zprudka otevřel čelisti a nadvakrát barel vyvrhl ven. Aniž by mu to dělalo nějaké potíže. Tlamu v jeden okamžik otevřel dokořán tak, že by se v ní ukryl celý potápěč. Tygří nenasyta zmizel, jak rychle se objevil. Po zbytek ponoru se již neukázal. Zjistil, že tu není nic k snědku, či byl možná opravdu unaven z nechutného hltání něčeho odporného. Se zbytkem vzduchu jsem se dopotápěl opět s útesovými žraloky. Ti se prali o naše rozházené sardinky, otevírali své zubaté čelisti a já si dál fotografoval.

Jen to nějak nebylo ono. Už to byli „pouze“ dvoumetroví jezevčící, a jak se to zubaté zvířátko neblíží ke čtyřem metrům, je to pro nás už nuda. Začínáme být pořádně postižení. ☐